

V Lednici dne 26. dubna 2023

Stanovisko Správní rady BR Dolní Morava, o.p.s. k záměru vyhlášení CHKO Soutok

Území na dolních tocích řek Moravy a Dyje je jedním z nejcennějších v České republice. Na relativně malé ploše se vedle sebe nacházejí velké biologické a kulturní hodnoty. Oblast je o to cennější, že tyto hodnoty vznikly jako výsledek dlouhodobého spolupůsobení lidské práce a přírodních sil. To je také jeden z důvodů, proč se celá oblast stala biosférickou rezervací UNESCO a následně byla celá zařazena do evropského systému ochrany přírody Natura 2000 jako Ptačí oblast i Evropsky významná lokalita.

Jak biosférická rezervace, tak Natura 2000 mají být založeny na spolupráci a vzájemné dohodě všech subjektů, které se na managementu krajiny mají právo podílet. Biosférické rezervace hledají způsoby zlepšení vztahu lidí k jejich životnímu prostředí prostřednictvím vyváženého plnění tří základních funkcí: ochrany přírodní a kulturní různorodosti, podpory udržitelného ekonomického rozvoje a vzdělávání. To vše při uplatňování demokratického participačního managementu, který je v podstatě čtvrtou funkcí každé biosférické rezervace. Premisou systému Natura 2000 pak mimo jiné je, že v mnoha případech to byl právě vliv člověka, který přispěl ke vzniku ekologicky cenných stanovišť, a proto je nutné umožnění vhodných ekonomických aktivit, vedoucích k uchování nebo zlepšení stavu konkrétních lokalit z hlediska jejich ochrany. Vhodné cíle managementu každé lokality a příslušná opatření musí být nalezeny cestou smysluplných konzultací s klíčovými partnery, s uplatněním nejnovějších vědeckých argumentů.

Biosférická rezervace Dolní Morava, o.p.s. nikdy neodmítala žádný návrh na vyhlášení velkoplošného nebo maloplošného zvláště chráněného území. Vždy ale zdůrazňovala, aby proces přípravy byl transparentní, participační, demokratický a jeho výstupy byly výsledkem konsensu dotčených subjektů tak, aby mohly být plněny funkce biosférické rezervace. To je postoj, který Program UNESCO Člověk a Biosféra (MAB), v rámci kterého jsou biosférické rezervace vyhlášovány, každé biosférické rezervaci ukládá. Tento objektivní přístup by měl být také základním kamenem Natury 2000. Pro svůj veřejně deklarovaný, nekompromisní důraz na participaci a konsensus je však mnohdy Biosférická rezervace Dolní Morava neopodstatněně osočována jako „odpůrce ochrany přírody“. Opak je pravdou, Biosférická rezervace Dolní Morava dlouhodobě nabízí platformu pro hledání přijatelných řešení, uplatnitelných v managementu krajiny, včetně ochrany přírody, a jakákoli silová řešení odmítá.

Biosférická rezervace Dolní Morava, o.p.s. zastupuje široké spektrum zájmů a skupin, působících v zájmové oblasti, což její správní radě dává silný mandát k jejímu působení. S důvěrnou znalostí území a probíhajících jednání však musí konstatovat, že způsob jednání Ministerstva životního prostředí ČR, kterým se snaží vyhlásit novou CHKO Soutok, dostává celou Biosférickou rezervaci Dolní Morava do situace, která je

v konfliktu s podmínkami Programu MAB i deklarovanou filozofií Natura 2000. Správní rada s touto pozicí, do které je tlačena, důrazně nesouhlasí, protože ohrožuje mezinárodní postavení biosférické rezervace, která je za dění na svém území odpovědná Mezinárodní koordinační radě Programu MAB v Paříži a také svým obyvatelům. Opomenout nelze ani platnou „Aarhuskou úmluvu“ která propojuje environmentální a lidská práva a je založena na skutečnosti, že trvale udržitelného rozvoje, jednoho z prezentovaných cílů připravované CHKO, lze dosáhnout jedině prostřednictvím zapojení všech klíčových partnerů.

Správní rada Biosférické rezervace Dolní Morava, o.p.s. oceňuje přístup pracovníků Regionálního pracoviště Jižní Morava Agentury ochrany přírody a krajiny a váží si jejich snahy zapojit všechny dotčené subjekty do procesu vyhlášení CHKO. Ministerstvo životního prostředí však nastavilo nereálný časový harmonogram, který celý proces komplikuje a v konečném důsledku také poškozují jméno orgánů státní správy ochrany přírody, které bylo již v minulosti pošramoceno podobným přístupem k vyhlášení Natury 2000. Rychlost, s jakou MŽP vyhlášení nové CHKO prosazuje, a s tím spojený enormní tlak na všechny zainteresované subjekty, se správní radě jeví jako nepřijatelný, zvláště pak s ohledem na rozsah a dopad plánovaného zásahu do režimu krajiny, u něhož je reálně velmi omezená možnost jakýchkoli pozdějších změn. V rámci jednání je také znatelná absence záruk, včetně legislativních, že bude zajištěna skutečná a ne jen formální participace dotčených subjektů na správě CHKO, výkon vlastnických práv nebude ohrožen a že případné dojednané dohody a závazky budou dlouhodobě dodržovány bez toho, aby byly ovlivňovány aktuálním personálním obsazením v příslušných orgánech státní správy nebo stavem státního rozpočtu. Správní rada konstatuje, že v tak krátkém časovém rámci nelze dosáhnout konsensu, který je základem pro udržitelný krajinový management. Nešťastný způsob jednání ze strany představitelů Ministerstva životního prostředí navíc spíše staví skupiny obyvatel proti sobě.

Je více než zarážející, že čas, kterého bylo v minulých letech více než dostatek, nebyl využit k provedení řady potřebných odborných posudků např. nebyla provedena odpovědná vědecká analýza skutečného stavu ekosystémů lužních lesů na Soutoku a jejich nová klasifikace, odpovídající současným charakteristikám v nivě Dyje a Moravy, není znám trend vývoje populací vybraných skupin rostlin, hub a živočichů ve vztahu k šíření expanzních a nových druhů v důsledku změny klimatu a k tomu není navržený odpovídající management, není provedena analýza dopadů nejnovějších druhů patogenů na stav populací stromů, rostlin a živočichů, není provedena finanční analýza nákladů současného, z hlediska legislativy plně dostačujícího, způsobu ochrany EVL a prosazovaného způsobu ochrany prostřednictvím zřízení CHKO atd. Absence těchto nezávislých analýz a posudků tak nyní rovněž omezuje možnost objektivního posuzování záměru všemi zúčastněnými.

Správní rada proto konstatuje, že za současné situace není reálně získat potřebnou podporu pro vyhlášení CHKO a subjekty v regionu nejsou připraveny záměry Ministerstva životního prostředí podpořit. Správní rada proto apeluje na všechny zúčastněné subjekty, zejména na Ministerstvo životního prostředí České republiky, aby k jednání o

velkoplošné ochraně na Soutoku a dalších území v nivě Dyje přistupovali bez časového tlaku, informovali o něm pravdivě a objektivně, ctili demokratické principy a zejména pak principy subsidiarity, které patří ke každému takovému procesu, zvláště když výsledkem mají být rozsáhlé změny v krajině s předpokládaným významným negativním dopadem na veřejné rozpočty.

Stanovisko bylo schváleno správní radou BR Dolní Morava, o.p.s.

Ing. Jan Vybíral, v. r.

ředitel a statutární zástupce společnosti

Rozdělovník:

- Ing. Petr Pavel, M. A., prezident ČR, Hrad I., nádvoří č. p. 1, Hradčany, 119 08 Praha 1
- Prof. PhDr. Petr Fiala, Ph.D., LL. M., předseda vlády, Úřad vlády České republiky, nábřeží Edvarda Beneše 128/4, Praha 1 - Malá Strana, PSC 118 01
- Mgr. Petr Hladík, Ministerstvo životního prostředí, Vršovická 1442/65, 100 10 Praha 10
- Ing. Zdeněk Nekula, Ministerstvo zemědělství, Těšnov 65/17, 110 00 Praha 1
- Mgr. Martin Baxa, Ministerstvo kultury, Maltézské náměstí 1, 118 00 Praha 1
- Ing. arch. Naděžda Goryczková, Národní památkový ústav, Valdštejnské náměstí 162/3, 118 01 Praha 1
- Mgr. Jan Grolich, hejtman Jihomoravského kraje, Žerotínovo nám. 449/3, 601 82 Brno
- RNDr. František Pelc, ředitel Agentury ochrany přírody a krajiny, Kaplanova 1931/1, 148 00 Praha 11 - Chodov
- Bc. Svatopluk Pěček, starosta města Břeclav, nám. T.G.Masaryka 42/3, 690 02 Břeclav
- Česká tisková kancelář, Opletalova 5/7, 111 44 Praha 1
- Břeclavský deník Jihomoravský kraj, Milady Horákové 9, 602 00 Brno
- Dobrovolný svazek obcí LVA, Zámecké náměstí 70, 691 44 Lednice
- Dobrovolný svazek obcí Mikulovsko, Náměstí 24/27, 692 01 Mikulov
- Region Podluží, Náměstí 177, 691 51 Lanžhot